

UNES TASQUES A FER

En una xerrada recent sobre la literatura catalana a l'exili, en arribar al col·loqui, entre les diverses intervencions interessants que es van fer, dos assistents a l'acte van suggerir uns treballs a fer, que podrien ser objecte d'investigació i podrien donar, com a resultat final, llibres amb una informació que, com més temps passi, més difícil serà d'aplegar. Miquel Ferrer va indicar la conveniència que es faci la història dels Jocs Florals de la Llengua Catalana, a l'exili. La informació existeix, en forma de correspondència, d'actes, d'articles a la premsa i de «Llibres dels Jocs», però un xic dispersa. Sortosament, els protagonistes principals d'aquesta aventura són encara vius —i espero que ho siguin bastants anys més— i estan en condicions d'aportar el seu testimoniatge extens i detallat. La iniciativa va partir de Pere Mas i Perera, a Buenos Aires —en algun lloc que ara no puc precisar vaig llegir, fa anys, els detalls anecdòtics però minuciosos de l'inici—, i després els fets s'han estès arreu del món. Qui recorri a les tres fonts bàsiques, Mèxic, Buenos Aires i Montpeller, tindrà al seu abast la realització d'un llibre magnífic sobre un dels fets més tenaços i reeixits de l'exili. I per què no el fa Miquel Ferrer mateix? L'altre treball proposat —per una persona que no conec però que va demostrar sentir el tema que suggeria i estar-ne informat, i que el va defensar amb raons coherents i sòlides— fóra la història de les activitats dels casals o centres catalans a l'estranger. És possible, encara avui, d'establir el rastre d'aquests centres a partir dels que existeixen actualment. N'hi ha hagut des de fa generacions. Fan una vida llangorosa o es revifen, segons les circumstàncies i segons les persones que els animen. Tenen l'origen en la nostàlgia dels emigrants catalans, i el fet que sentissin la necessitat d'aplegar-se a part indica una consciència clara del fet diferencial. Potser els primers van ser apolítics; poc o molt, quasi tots s'ho diuen, apolítics; i poc o molt, això és veritat en el sentit que els centres no estan adscrits a un partit polític determinat, però no en el sentit en què ho són altres tipus de societats d'emigrants, que solen acatar el règim al poder al seu país. Els centres catalans a l'estranger tenen una història llarga i conseqüent de grups d'oposició. Abans de la guerra era conegut el catalanisme radical de molts catalans d'Amèrica, que van condemnar l'actitud de Francesc Macià quan va renunciar a la República catalana, que havia durat tres dies, i va accedir a la Generalitat. Amb l'exili polític a causa de la guerra, els centres catalans de l'estranger, a molts de llocs, van tenir una forta revifalla i van multiplicar les seves activitats, que al llarg dels anys i arreu del món signifiquen una quantitat de vida difícil de reconstruir literàriament en detall. Escriure la història dels centres catalans a l'estranger és una obra a fer que requereix temps, contactes, entusiasme i tenacitat; i com que la feina serà llarga, és evident que cal que els qui es decideixin a fer-la siguin gent jove per tal que tinguin temps d'acabar-la.

VICENÇ RIERA LLORCA

UN SANT JORDI ALEGRE

És una impressió personal, però així és: tinc la impressió que el Sant Jordi d'enguany ha estat una diada alegre. Hi ha col·laborat el temps, que ha distribuït sol a dojo; però, a part el temps, la gentada ha vessat per carrers i places i a l'entorn de les parades dels llibres hi havia la muralla de tota la gent que no cessava de badar —i de comprar, espero. Ja hem comentat tantes vegades com vulgueu la grandesa i la misèria de la festa del llibre, ja hem convingut que els pobles supercivilitzats, els pobles que tenen oci sobrer i que l'omplen llegint llibres, o que tenen llargues distàncies de casa a la feina i les ocupen llegint llibres, o que simplement tenen l'escola gratuïta i obligatòria i això els acostuma, de petits, a llegir llibres, aquests pobles, ja ho sabem, no han de celebrar la festa del llibre ni per Sant Jordi ni per cap altre sant. Però com que això ja ho sabem, i sabem que a casa nostra l'escola no és gratuïta i obligatòria i a més de l'escola que hi ha, poca, només una mínima part ensenya a llegir en la pròpia llengua de l'infant i encara la majoria de la població s'ha de quedar a les beceroles, resulta que el dia del llibre és un dia útil i sobretot estimulants.

El dia del llibre és el dia de l'escriptor, però és també, i sobretot, el dia del lector. No, no és que sigui tan ingènua que em cregui que tots els qui aquest dia surten al carrer es passaran la resta de l'any llegint tot el que s'edita en llengua catalana, però crec que tanmateix el contacte directe amb els llibres produeix un bon efecte. Els mercats són els mercats, que caram!

I cal dir que aquest any la diada de Sant Jordi ha tingut unes característiques molt clares, que la situen en l'any concret del 1976. En primer lloc, la revetlla de Sant Jordi, a l'espera de la sortida del diari «Avui», quasi quasi moll de lletres encara; en segon lloc, l'audiència del llibre polític; en tercer lloc, l'abundància de noms nous al mercat, de narrativa, de poesia, d'assaig, a més de la ja habitual sortida dels premis literaris en aquesta diada, i en últim lloc la presència massiva de la gent al carrer que converteix Sant Jordi i l'Abril, tant si us plau com no —observeu, per si en dubtàveu, les fotografies que n'han publicat els diaris—, en una manifestació de catalanitat.

Tot plegat ha conformat una diada de Sant Jordi en to major.

MARIA-AURELIA CAPMANY

MONOLINGUISME DIARI

La presència de l'«Avui» vincula el carrer i la vida en general dels catalans a un aspecte ara com ara determinant de la realitat catalana. Em refereixo a l'ús inequívoc, exclusiu i total del català. Aquesta vinculació no sols ha estat reforçada per l'aparició d'un diari, sinó també definida en funció de les necessitats d'aquesta mateixa realitat. Si no fos així, si el diari no hagués hagut de venir a concretar quotidianament les relacions poble-llengua en el marc de tota la problemàtica històrica dels Països Catalans, la iniciativa de fer-lo, amb l'esforç per a dur-la a terme i l'exigència d'una col·laboració econòmica directa de dotzenes de milers de persones, no s'hauria produït. És evident que no es tractava de fer un diari més, de fer-ne un de més ben fet que els altres o de fer un òrgan de les nostres reivindicacions col·lectives. Perquè ja fa molt de temps que sabem que en l'àrea lingüística del català, tot el que no és en català és provincial. Es tractava, doncs, d'afirmar que la realitat catalana és compromesa també en aquest terreny, és a dir en el de la premsa diària, a identificar-se amb una sola i única llengua, com ha fet en d'altres terrenys i en la mesura en què això ha estat possible; així no sols ens afirmem nosaltres mateixos sinó que ens presentem tal com som davant dels altres.

Aquest doble aspecte afirmatiu que té l'acció de fer sortir un diari és hora que sigui tingut en compte, ja que avui gairebé tothom parla d'autonomia, no sols a l'hora de presentar-nos als altres pobles hispànics, sinó encara més a l'hora de traçar una línia d'actuació partint d'uns principis establerts, prop de la gent que aquí viuen-i-treballen (és a dir «vits», abreujant), la situació dels quals, per molt que hom els afalgui, sempre serà de marginació mentre la identificació de realitat catalana i llengua catalana no sigui per a ells tan evident, a breu o a més llarg termini, com ho és per a nosaltres. El diari és un pas més en aquest sentit, amb el seu monolingüisme quotidià. Que aquest pas no fos donat ja estat una preocupació de la censura en tots aquests anys. Car aquestes qüestions des de Madrid es veuen molt clares. Més aviat són els catalans mateixos els qui no les veuen tan clares.

Per al diari, a més, hi ha una perspectiva de Països Catalans que és prioritària, com a tot arreu del món. Així es prefigura, senzillament, el que ha de passar en un règim d'autonomia, en el qual l'assoliment com a fita de tota una política, de la implantació plena del català només ha d'ésser qüestió discutible quant a la forma, però no quant al fons. Hem d'ésser clars i precisos, com ho és el fet mateix del diari, el qual, com a «gest», és un gran servei per a un diàleg en termes d'igualtat i no de supeditació. Així quan hom reclama la cooficialitat del català als Països Catalans, hom parla encara en termes de supeditació, perquè en termes d'igualtat el que cal demanar és la cooficialitat del català fora del territori autònom, ja que el català ja és la llengua pròpia —i per tant «oficial»— de tots els qui són catalans i en volen ser.

L'ambigüïtat, en aquests moments, no és intel·ligent, i per tant no és política; o no és valenta, i tampoc no és política. En traçar les nostres institucions, l'«Avui» ha de servir d'exemple, sobretot a l'ensenyament, on l'escola catalana, enfront de la política bilingüista, ha de trobar els camins de catalanització d'acord amb la realitat que sorgeix ja clarament.

JOAN TRIADU